

- 2022 r. -

HISTORIA klasa 1 LO poziom rozszerzony

Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Zrozumieć przeszłość” historii dla klasy 1 LO

Temat lekcji	Wymagania na poszczególne oceny				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Zrozumieć przeszłość	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>historia, prehistoria, nauki pomocnicze historii</i>	– rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych – klasyfikuje źródła historyczne – wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne	– opisuje rodzaje źródeł historycznych – wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych	– wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych	– wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi – analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje					
1. Początki historii człowieka	– prawidłowo stosuje pojęcia <i>prehistoria</i> – wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) – wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i>	– prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit, neolit, antropogeneza, rewolucja neolityczna</i> – przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i>	– wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej	– przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina – opisuje etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu	– w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
2. Narodziny cywilizacji	– wskazuje na mapie rejony	– wskazuje na mapie obszar Sumeru	– opisuje warunki naturalne Mezopotamii	– opisuje okoliczności powstania i cechy	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny

	wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) – wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki – rozpoznaje pismo klinowe	– wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej – wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw	– wyjaśnia okoliczności powstania i rolę pisma – wyjaśnia rolę Sargona Wielkiego – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Sumerów – wyjaśnia cechy religii Sumerów	najstarszych miast – opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii	powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii – wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
3. Babilonia i Asyria	– wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii	– wyjaśnia cechy ustrojowe mezopotamskich państw – rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej	–za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny oraz struktury społeczne Babilonu i Asyrii – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii – wyjaśnia cechy religii Babilonu i Asyrii – wyjaśnia rolę Hammurabiego – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa	– opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Asurbanipala – wyjaśnia specyfikę armii asyryjskiej	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania imperiów w rejonie Mezopotamii – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii – wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
4. Państwo faraonów	– wskazuje na mapie Egipt i Nil – wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej – rozpoznaje pismo hieroglificzne – rozpoznaje piramidy egipskie i wyjaśnia ich rolę	– opisuje warunki naturalne Egiptu – opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu – rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej – wyjaśnia okoliczności powstania piramid	–za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu – opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu – wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej	– w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu – wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu	– w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu

				– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Narmera, Ramzesa II	
5. Kultura starożytnego Egiptu	– rozpoznaje pismo hieroglificzne – rozpoznaje świątynie egipskie i wyjaśnia ich rolę	– wymienia główne cechy religii egipskiej – rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej	– wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską	– w szerokim aspekcie przedstawia rolę religii dla dziejów starożytnego Egiptu – wyjaśnia rolę Echnatona	– porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu – wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich
6. Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu	– wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą), Fenicji, Persji – wymienia główne założenia monoteizmu – rozpoznaje pismo fenickie	– wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej – wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej – wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan	– opisuje cywilizacyjną rolę Hetytów – za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela, Persji – wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej – wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu – charakteryzuje specyfikę imperium perskiego	– opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego – ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona – w porządku chronologicznym opisuje rozwój imperium perskiego – wyjaśnia rolę Cyrusa Wielkiego, Dariusza Wielkiego	– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności – wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości – porównuje cechy religii ludów starożytnego Bliskiego Wschodu – porównuje i ocenia ustroje społeczno-polityczne starożytnych cywilizacji
7. Cywilizacje Indii i Chin	– wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin	– wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin – rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne	– wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin – wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu	– opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin – opisuje cechy ustrojowe i społeczne państw Dalekiego Wschodu	– wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu – porównuje systemy

					prawne i etyczne cywilizacji Bliskiego i Dalekiego Wschodu
Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji					
1. Początki cywilizacji greckiej	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie teren Grecji – wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji na dzieje Hellady – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Hellada</i>, <i>Hellenowie</i> – rozpoznaje pismo greckie – rozpoznaje pałac w Knossos 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje warunki naturalne Grecji – wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska</i>, <i>cywilizacja mykeńska</i>, „<i>wieki ciemne</i>” – wymienia główne cechy cywilizacji minojskiej i mykeńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i porównuje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej – wyjaśnia pojęcia: <i>wojna trojańska</i>, „<i>wieki ciemne</i>” 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje warunki naturalne starożytnego Wschodu i Grecji – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji
2. Greckie <i>poleis</i>	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>polis</i> – wymienia główne cechy systemu <i>polis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Wielka Kolonizacja</i>, <i>kolonia</i>, <i>metropolia</i> – wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces i wyjaśnia znaczenie Wielkiej Kolonizacji – opisuje struktury społeczne <i>polis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką – wyjaśnia znaczenie rewolucji hoplickiej – wyjaśnia rolę religii, języka i sportu jako czynników integrujących Hellenów 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji
3. Antyczna Sparta	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Spartę – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty – opisuje strukturę społeczną Sparty – prawidłowo stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>efor</i>, <i>geruzja</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty – wyjaśnia rolę 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty

	wychowanie spartańskie – wymienia główne organy władzy w Sparcie	pojęcie <i>helota</i> – wymienia etapy życia spartiaty	zgrupowanie ludowe – opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego – wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Sparcie	Likurga	
2. Ateńska demokracja	– wskazuje na mapie Ateny – prawidłowo umiejscawia w czasie Peryklesa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja, oligarchia, obywatel</i> – wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach	– wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ostracyzm, demagog, tyran</i> – opisuje strukturę społeczną Aten – rozpoznaje plan antycznych Aten	– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgrupowanie ludowe, Rada Pięciuset, sąd ludowy, strateg</i> – wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Atenach	– opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa	– porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską – w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
4. Wojny grecko-perskie	– wskazuje na mapie Persję – umiejscawia w czasie wojny perskie – rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego – wskazuje odniesienia do dziejów starożytnej Grecji w kulturze współczesnej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita, falanga, triera, bieg maratoński</i> – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina, Plateje, Mykale)	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską – wyjaśnia genezę wojen perskich – wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków – wymienia skutki wojen grecko-perskich	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich – wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy

5. Potęga i upadek antycznej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> – umiejscawia w czasie wojnę peloponeską – wskazuje na mapie Ateny, Spartę i Teby – rozpoznaje ateński Akropol 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>hegemonia</i> – podaje przyczyny i skutki wojny peloponeskiej – wymienia główne etapy wojny peloponeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje wojnę peloponeską – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Leuktrami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego – wyjaśnia znaczenie wielkich polityków: Peryklesa, Kimona 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojny peloponeskiej dla dziejów Hellady
6. Świat duchowy starożytnych Greków	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje głównych bogów greckich – podaje cechy religii greckiej – rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia</i>, <i>dramat</i>, <i>igrzyska olimpijskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska</i>, <i>wyrocznia delficka</i>, <i>gimnazjon</i> – wyjaśnia rolę Homera – wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa – opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii) – opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody i poglądy sofistów – wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Demokryta z Abdery 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji
8. Sztuka i nauka antycznej Hellady	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje najważniejsze dzieła sztuki i nauki starożytnej Grecji – rozpoznaje świątynie grecką i wymienia jej cechy 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze osiągnięcia sztuki i nauki antycznych Greków – prawidłowo stosuje pojęcie <i>historiografia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji – wyjaśnia rolę Archimedesza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę wielkich naukowców: Pitagorasa, Hipokratesa, Herodota, Tukidydesa 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji
9. Podboje Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje na mapie Macedonie i Persję – lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Granikos, Issos, Gaugamela) – prawidłowo stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia cechy 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego

	Macedońskiego – rozpoznaje hoplitę macedońskiego – wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego	pojęcie <i>epoka hellenistyczna</i>	sukcesów armii macedońskiej – wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego	ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego	– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego
10. Świat hellenistyczny	– lokalizuje na mapie imperium Aleksandra Macedońskiego i państwa powstałe po rozpadzie imperium – lokalizuje w czasie śmierć Aleksandra Wielkiego – rozpoznaje starożytną Aleksandrię	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>kultura hellenistyczna</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne epoki hellenistycznej	– wyjaśnia główne cechy kultury hellenistycznej – wyjaśnia główne założenia epikureizmu, stoicyzmu i cynizmu – wyjaśnia cechy religii w czasach hellenistycznych	– opisuje w porządku chronologicznym rozpad imperium Aleksandra Wielkiego – wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii hellenistycznych	– w szerokim aspekcie wyjaśnia ponadczasowe znaczenie epoki hellenistycznej
Rozdział III. Antyczny Rzym					
1. Starożytna Italia i początki Rzymu	– wskazuje na mapie Italię, Rzym – lokalizuje w czasie powstanie Rzymu – prawidłowo stosuje pojęcie <i>monarchia</i>	– opisuje warunki naturalne Italii – wskazuje na mapie tereny zamieszkiwane przez Etrusków – wyjaśnia pojęcia: <i>monarchia, patrycjusze, plebejusze</i> – opisuje strukturę społeczną Rzymu w okresie monarchii	– opisuje główne cechy cywilizacji etruskiej – opisuje legendę o powstaniu Rzymu – wyjaśnia rolę Romulusa	– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – wyjaśnia rolę Serwiusza Tuliusza	– porównuje warunki naturalne Grecji i Italii – wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnych Rzymie

2. Republika rzymska	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie republiki – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika, obywatel</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>monarchia, republika</i> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, patrycjusze, plebejusze</i> – opisuje strukturę społeczną Rzymu – rozpoznaje plan antycznego Rzymu 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku – wyjaśnia podobieństwa i różnice w rozumieniu pojęć <i>obywatel</i> i <i>obywatelstwo</i> w starożytnej Grecji oraz Rzymie
3. Podboje Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium</i> – rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja, triumf</i> – opisuje strukturę legionu rzymskiego – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickich (Kanny, Zama) 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską – wyjaśnia genezę wojen punickich – wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian – wymienia skutki podbojów rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich – wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
4. Zmiany społeczne w republice rzymskiej	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, obywatel, niewolnictwo, gladiator</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>proletariusze</i> – lokalizuje w czasie powstanie Spartakusa 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje położenie różnych grup niewolników w Rzymie – opisuje powstanie Spartakusa i jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian społecznych w Rzymie – wyjaśnia rolę braci Grakchów, Spartakusa 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie
5. Upadek republiki rzymskiej	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, triumwirat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej – wymienia skutki reformy wojskowej Mariusza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie ustrojowe reformy wojskowej Mariusza – wyjaśnia pojęcia: <i>popularzy, optymaci, I</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie – wyjaśnia rolę 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie – w szerokim aspekcie

		– lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta	<i>triumwirat, idy marcowe, II triumwirat</i> – wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Filippi, Akcjum)	wielkich przywódców: Sulli, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII	przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara oraz Oktawiana Augusta
6. Początki cesarstwa rzymskiego	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cesarstwo, Imperium Rzymskie, romanizacja, dynastia</i> – wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie wczesnego cesarstwa	– lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Oktawiana Augusta – wyjaśnia pojęcia: <i>pryncypat, „komedia republiki”, kult cesarza</i>	–za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa – wyjaśnia pojęcie <i>pax Romana</i> – opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie wczesnego cesarstwa	– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej – wyjaśnia rolę polityków: Tyberiusza, Kaliguli, Klaudiusza, Nerona – opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa	– w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego
7. Od pryncypatu do dominatu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cesarstwo, Imperium Rzymskie, romanizacja, urbanizacja, dynastia</i> – wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie późnego cesarstwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>limes, dominat, tetrarchia, szlak bursztynowy</i> – lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia cesarza Dioklecjana	–za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa – opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie cesarstwa – wyjaśnia rolę Trajana	– wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu – wyjaśnia pojęcie <i>diaspora żydowska</i>	– w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego – wyjaśnia, jak w dziejach Rzymu zmieniało się rozumienie pojęcia <i>obywatel</i>
8. Kultura antycznego Rzymu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>prawo rzymskie, łacina</i> – rozpoznaje główne dzieła	– wymienia cechy prawa rzymskiego – wymienia cechy sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia pojęcia: <i>Panteon, Koloseum,</i>	–wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego – wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej	– przedstawia działalność Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Seneki, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego – opisuje cechy	– wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego – wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej

	architektury starożytnego Rzymu	<i>akwedukt</i>		filozofii rzymskiej	
9. Religia rzymska i chrześcijaństwo	<ul style="list-style-type: none"> – podaje główne cechy religii rzymskiej – rozpoznaje głównych bogów rzymskich – prawidłowo stosuje pojęcie <i>chrześcijaństwo</i> – umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa – rozpoznaje symbole chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne cechy chrześcijaństwa – wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej – wyjaśnia symbole chrześcijaństwa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Mesjasz, męczennicy, herezja, bazylika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>kulty wschodnie, sobory</i> – wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa – przedstawia działalność św. Piotra i św. Pawła 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim – wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów Rzymu i świata
10. Upadek cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego – prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego – wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy</i> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wielka wędrówka ludów</i> – wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie – przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego – wyjaśnia pojęcia: <i>kolon, Hunowie</i> – przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa – za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu – wyjaśnia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Attyli – w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego
Rozdział IV. Początki średniowiecza					

1. Cesarstwo bizantyjskie	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Bizancjum</i> – prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>państwo autokratyczne, państwo teokratyczne, Kodeks Justyniana</i> – wymienia cechy sztuki bizantyjskiej – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje plan Konstantynopola 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego – wyjaśnia pojęcie <i>ikonoklazm</i> – wyjaśnia rolę Teodory 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
2. Świt narodów europejskich	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, chrystianizacja, zakon benedyktynów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy ustrojowe państw germańskich – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie – wymienia skutki działania zakonu benedyktynów – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wiec, drużyna, reguła zakonna, arianizm, skryptorium</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces powstania i upadku państw germańskich – wyjaśnia przyczyny powstania zakonu benedyktynów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Teodoryka Wielkiego, św. Benedykta – wyjaśnia pojęcie <i>świt Europy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Europy
3. Narodziny i podboje islamu	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie, Beduini</i> – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu – rozpoznaje 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne założenia religii islamskiej – wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Mahomet, Allah, Koran, meczet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę powstania islamu – wyjaśnia rolę Mekki dla ludów arabskich – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu – przedstawia działalność Mahometa – ocenia postawę Arabów 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu – wyjaśnia pojęcie <i>kalifat</i> – wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla cywilizacji łaćńskiej i bizantyjskiej – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej

	główne cechy kultury islamskiej		wobec ludności podbitej – wyjaśnia pojęcia: <i>szariat, dżihad, sunnici, szyici</i>	islamskiego – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	
4. Państwo Franków	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i> – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie Państwa Kościelnego	– opisuje cechy ustrojowe państwa Franków – prawidłowo stosuje pojęcie <i>monarchia patrymonialna</i> – wymienia cechy armii Franków	–za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>prawo salickie, Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers wyjaśnia jej znaczenie	– wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
5. Imperium Karola Wielkiego	– lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego – prawidłowo stosuje pojęcie <i>cesarz</i> – wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego	– opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów – wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, siedem sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska</i> – wymienia cechy armii Karola Wielkiego	– wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, renesans karoliński</i> – wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków –za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków w czasach Karola Wielkiego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
6. Rozpad imperium Karolingów	– lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat z Verdun – lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>uniwersalizm cesarski, I Rzesza</i> –za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów	– opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy –za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy – wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów	– wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium Karolingów – wyjaśnia znaczenie traktatu z Verdun – wyjaśnia rolę	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy – porównuje idee uniwersalne Karolingów i

			Europy	Konrada I, Henryka I, Ottona II	Ottonów
7. Pierwsze państwa Słowian	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Prasłowianie, Słowianie, początki państwowości</i> – prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych – opisuje cechy kultury Słowian i ich wierzeń 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Awarowie, Protobułgarzy, rolnictwo żarowe, trybut, Przemyślidzi, Rurykowicze</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia teorie naukowe dotyczące pochodzenia Słowian – wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian – wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
8. Kształtowanie się feudalizmu	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i> – opisuje elementy drabiny feudalnej – rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i> – wymienia rodzaje renty feudalnej – charakteryzuje życie codzienne rycerzy i chłopów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pieniężna, feudalizm, immunitet, suzeren</i> – wymienia cechy kultury rycerskiej – wyjaśnia specyfikę systemu lennego w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego
9. Najazdy normañskie i węgierskie	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Normanowie, wikingowie, Węgrzy</i> – prawidłowo wskazuje na mapie tereny Skandynawii, obszary najazdów normañskich i węgierskich 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy wskazuje tereny ludów germańskich żyjących w Skandynawii – wymienia przyczyny ekspansji Normanów i Węgrów – rozpoznaje pismo runiczne – lokalizuje w czasie powstanie królestwa 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje wyprawy normañskie – opisuje cechy kultury i wierzeń Normanów – lokalizuje w czasie bitwę na Lechowym Polu i wyjaśnia jej znaczenie – lokalizuje w czasie bitwę pod Hastings i wyjaśnia jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę: Wilhelma Zdobywcy, Arpada, Stefana Wielkiego – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów wczesnośredniowiecznej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania Anglii i Węgier – ocenia skutki ekspansji Normanów

		angielskiego			
Rozdział V. Polska pierwszych Piastów					
1. Pradzieje ziem polskich	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka, Biskupin</i> – wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich – rozpoznaje gród w Biskupinie	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród, plemię, drużyna, opole, kultura archeologiczna, Wiślanie, Polanie</i> – opisuje rolę bursztynowego szlaku	– opisuje cechy kultury łużyckiej – opisuje cechy ustroju politycznego i społeczno-ekonomicznego pierwszych plemion polskich – wyjaśnia pojęcia: <i>gospodarka żarowa, gospodarka przemienno-odlogowa</i>	– opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności – wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich	– w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu
2. Początki państwa polskiego	– lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Piastowie</i> – lokalizuje w czasie chrzest Polski	– wymienia osiągnięcia Mieszka I – wymienia przyczyny chrystianizacji Polski – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>drużyna, gród, Wieleci</i>	– wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy – za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów – wyjaśnia znaczenie dendrochronologii – umiejscawia w czasie bitwę pod Cedynią i wyjaśnia jej znaczenie	– wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski – opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I – wyjaśnia pojęcie <i>Dagome iudex</i> – wyjaśnia znaczenie postaci: Wichmana, biskupa Jordana, Galla Anonima, Thietmara	– w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
3. Panowanie Bolesława Chrobrego	– lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie państwo Bolesława	– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego – wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi</i>	– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów – wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską	– opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego – wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III, Henryka II	– w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego – zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy

	<p>Chrobrego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król, koronacja</i> 	<p><i>Gnieźnieńskie, Szczerbiec</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią 			
4. Kryzys i odbudowa państwa Piastów	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>tendencje centralistyczne, tendencje decentralistyczne</i> – wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów – wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela – umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego 	<ul style="list-style-type: none"> – umiejscawia w czasie koronację Mieszka II – wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II – wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława – prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w. – wyjaśnia znaczenie postaci: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów – wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego – wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem – wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława, Jarosława II, Brzetysława, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów – w szerokim aspekcie przedstawia spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
5. Polska na przełomie XI i XII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie panowania Bolesława Krzywoustego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami – wskazuje zmiany terytorialne państwa polskiego w czasach Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny wojny polsko-niemieckiej za panowania Bolesława Krzywoustego – za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana – wyjaśnia znaczenie postaci: Sieciecha, Henryka V, Galla 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym ocenia postać Bolesława Krzywoustego

	Krzywoustego		– wyjaśnia pojęcie <i>palatyn</i>	Anonima	
6. Monarchia pierwszych Piastów	– umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>książe, król, rycerz</i>	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia patrymonialna, drużyna</i> – wymienia cechy ustrojowe Polski pierwszych Piastów	– opisuje strukturę społeczno-ekonomiczną Polski pierwszych Piastów – wymienia cechy armii polskiej doby pierwszych Piastów – wymienia obciążenia prawa książęcego	– wyjaśnia przemiany ustrojowe w czasach Polski pierwszych Piastów – wyjaśnia okoliczności powstania warstwy rycerskiej w Polsce	– wyjaśnia w szerokim aspekcie znaczenie państwa pierwszych Piastów dla dalszych dziejów Polski
Rozdział VI. Pełnia średniowiecza w Europie					
1. Konflikt cesarstwa z papieżem	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm</i> – wymienia cele polityki Grzegorza VII	– wyjaśnia pojęcia: <i>wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat</i> – lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę – wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary, na których przeważał katolicyzm – wymienia różnice między katolicyzmem a prawosławiem	– wyjaśnia pojęcia: <i>feudalizacja Kościoła, symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański, konkordat wormacki</i> – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci: Grzegorza VII, Henryka IV	– wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej – w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III	– w szerokim aspekcie ukazuje przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
2. Wyprawy krzyżowe	– lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie – lokalizuje w czasie okres krucjat – prawidłowo stosuje pojęcie <i>krucjata</i>	– wymienia przyczyny i skutki krucjat – wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat	– za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców – opisuje losy zakonów rycerskich – wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa</i>	– w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyka Barbarossy, Saladyna	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy

			<i>ludowa, handel lewentyński</i> – wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II		
3. Imperium mongolskie	– lokalizuje na mapie imperium mongolskie – prawidłowo stosuje pojęcie Mongołowie – rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego	– wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich – wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą	– wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej – za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej	– w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej – wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo	– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
4. Narodziny monarchii stanowej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia stanowa, stan</i> – wymienia stany w średniowieczu	– wyjaśnia pojęcie <i>monarchia stanowa</i> – wymienia przykłady reprezentacji stanowych w poszczególnych państwach – lokalizuje w czasie powstanie parlamentów w Anglii i we Francji	– wyjaśnia proces kształtowania się stanów społecznych – opisuje zasady monarchii stanowych w Anglii i we Francji – wyjaśnia pojęcie <i>Wielka Karta Swobód</i>	– w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Anglii i we Francji – wyjaśnia rolę Jana bez Ziemi, Filipa Pięknego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian ustrojowych w średniowiecznej Europie
5. Gospodarka średniowiecznej Europy	– rozpoznaje cechy gospodarki średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupółowka, trójpółowka, targi, jarmarki, bank</i>	– wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. – wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza	– opisuje strukturę społeczno-gospodarczą Europy czasów krucjat – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pięniężna</i> – wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich	– wyjaśnia przyczyny rozwoju handlu w średniowieczu – wyjaśnia przemiany sytuacji społeczno-ekonomicznej wsi w Europie doby krucjat	– w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian gospodarczo-społecznych w Europie czasów krucjat
6. Wieś i miasto w średniowieczu	– rozpoznaje cechy średniowiecznego miasta	– wyjaśnia rolę cechów i gildii – wymienia najważniejsze	– wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pięniężnej	– wyjaśnia okoliczności powstania i cechy	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz

zu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>trójpolówka, ratusz, cech</i>	miasta średniowiecznej Europy – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>patrycjat, pospólstwo, cech, gildia</i>	– wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich – za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	średniowiecznego mieszczaństwa – opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu	kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy
7. Kościół w średniowieczu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor, herezja</i>	– wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów) – wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw – prawidłowo stosuje pojęcie <i>ruchy monastyczne</i>	– wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych – wyjaśnia założenia ideowe waldensów i albigensów – wyjaśnia znaczenie postaci: św. Franciszka, św. Dominika	– opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w. – wyjaśnia znaczenie postaci: św. Tomasza z Akwinu, Innocentego III	– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy
8. Kultura średniowiecznej Europy	– rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej	– za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i> – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej	– wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia pauperum, siedem sztuk wyzwolonych</i> – opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – opisuje system edukacyjny w średniowieczu	– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza – wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy – wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza

Rozdział VII. Rozbicie dzielnicowe i odbudowa Królestwa Polskiego

1. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie śmierć Bolesława Krzywoustego – rozpoznaje na mapie Polskę w czasach rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>seniorat, pryncypat</i> – wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą – wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – wyjaśnia znaczenie zjazdu w Łęczycy dla dziejów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski – wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego, Leszka Białego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia w szerokim aspekcie przyczyny i proces rozbicia dzielnicowego w Polsce
2. Rozwój gospodarczy ziem polskich	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego – rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast – wymienia zmiany ekonomiczno-społeczne na ziemiach polskich w dobie rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces lokowania wsi i miast – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasadźca, sołtys, wójt, burmistrz, immunitet, lan, ratusz, wolnizna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci Henryka Brodatego – wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społeczny moraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski
3. Sąsiedzi Polski w XII–XIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich – lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Baltowie</i> – za pomocą mapy opisuje rozwój terytorialny państwa krzyżackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Marchii Brandenburskiej – wyjaśnia znaczenie postaci: Albrechta 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społeczny moraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski

	<p><i>Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy, Ruś</i></p> <p>– lokuje na mapie sąsiadów Polski w XII–XIII w.</p>	<p>– wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski</p>		<p>Nieźwiedzia, Mendoga, Giedymina, Hermana von Salza</p> <p>– wyjaśnia przyczyny upadku znaczenia Rusi Kijowskiej</p> <p>– wyjaśnia powody rosnącej pozycji Czech w XII–XIII w.</p>	
4. Próby zjednoczenia Królestwa Polskiego	<p>– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni rozbić dzielnicowe w Polsce</p> <p>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p>	<p>– wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– wyjaśnia rolę Kościoła w próbach zjednoczenia ziem polskich</p>	<p>–za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski</p> <p>– wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II</p> <p>– lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II</p>	<p>– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– ocenia rolę panowania Przemysławów w Polsce</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>
5. Odrodzenie Królestwa Polskiego	<p>– prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka</p> <p>– wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Władysława</p>	<p>– wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami</p> <p>– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami</p>	<p>–za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski</p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>bunt wójta Alberta</i></p>	<p>– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>

	Łokietka				
6. Monarchia Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego – rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego – wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego – wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego – lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego – opisuje stosunek Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej – wyjaśnia problem z dziedzictwem tronu 	<ul style="list-style-type: none"> – w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
Rozdział VIII. Polska i Europa u schyłku średniowiecza					
1. Unie z Węgrami i Litwą	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie – rozpoznaje na mapie monarchię Jagiellonów – prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i> – wymienia założenia przywileju koszyckiego – wymienia założenia unii w Krewie 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach – lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach oraz unię w Krewie – wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>przywilej generalny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów – wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego – wyjaśnia rolę postaci: Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda – lokuje w czasie unię w Horodle – wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej – porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej – ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski – wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagielle – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy

				– wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedlnieński</i>	
2. Wojny z zakonem krzyżackim	– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką – wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej	– wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem – lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego –za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej	–za pomocą mapy opisuje przebieg Wielkiej Wojny z zakonem – wyjaśnia rolę postaci: Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica	– w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
3. Europa Zachodnia w XIV-XV wieku	– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni wojnę stuletnią – wymienia przyczyny i skutki wojny stuletniej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Cesarstwo</i>	– prawidłowo lokuje Burgundię i Szwajcarię na mapie – wymienia przyczyny kryzysu Cesarstwa w XIII–XIV w. – prawidłowo stosuje pojęcie <i>rekonkwista</i>	– wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej – wyjaśnia rolę Joanny d’Arc – wyjaśnia przyczyny spadku znaczenia rycerstwa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielkie bezkrólewie</i> , <i>Złota bulla</i>	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojny stuletniej – wyjaśnia znaczenie monarchii burgundzkiej – wyjaśnia okoliczności powstania Szwajcarii	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy
4. Kryzys schyłku średniowiecza	– wymienia przyczyny kryzysu Kościoła w XIV–XV w. – prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i>	– wymienia przyczyny i skutki czarnej śmierci – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>niewola awiniońska</i> , <i>wielka schizma zachodnia</i> , <i>sobór w Konstancji</i>	– wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy – wyjaśnia przyczyny i skutki powstań chłopskich w Anglii i we Francji – lokalizuje w czasie sobór w Konstancji	– wyjaśnia cechy niewoli awiniońskiej – wyjaśnia pojęcia: <i>kurializm</i> , <i>koncyliaryzm</i> , <i>nowa pobożność</i>	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny kryzysu w Kościele katolickim
5. Europa Środkowa i	– prawidłowo lokuje w czasie i	– wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa	– wyjaśnia przyczyny ekspansji Osmanów i za	– opisuje przebieg i skutki wojen husyckich	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-

Wschodnia w XV wieku	przestrzeni upadek Konstantynopola – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>husyci, Turcy osmańscy</i>	bizantyjskiego – wymienia główne założenia ideologii husyckiej	pomocą mapy ją opisuje – wyjaśnia rolę Jana Husa	– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej – wyjaśnia przebieg procesu wyjścia ziem ruskich spod zwierzchnictwa Mongołów	społecznym oraz kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
6. Panowanie Kazimierza Jagiellończyka	– prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią – wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej	– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną – wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej – wymienia skutki II pokoju toruńskiego – lokuje w czasie przywilej cerekwicko-nieszawskii wymienia jego postanowienia	– wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną – wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski, akt inkorporacji</i> – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka – prawidłowo stosuje pojęcie <i>polityka dynastyczna</i>	– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka – wyjaśnia rolę Zbigniewa Oleśnickiego	– w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską – w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny trzynastoletniej dla dziejów Polski – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
7. Monarchia polska w XIV-XV wieku	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia stanowa, przywilej stanowy</i> – rozpoznaje cechy polskiej monarchii stanowej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia elekcyjna, sejmik, rada królewska, senat</i> – wymienia postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich	– opisuje system administracji centralnej i samorządowej w Polsce – wyjaśnia powody wzrostu znaczenia szlachty – wyjaśnia przyczyny i skutki wydania najważniejszych przywilejów szlacheckich	– wyjaśnia pojęcie <i>Corona Regni Poloniae</i> – w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania demokracji szlacheckiej	– w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian ustrojowych w Polsce XIV–XV w.

8. Kultura polska w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce – opisuje system szkolnictwa w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci: Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce
-----------------------------------	--	---	---	---	--